

In het agrarisch buitengebied van Leusden kweekt Erwin Kooijman (36) op biologische wijze bamboe in vele variëteiten. Op kwekerij Randijk aan de Laapeerseweg is de helft van de bijna twee hectare bestemd voor de bamboeteelt. De selfmade bamboekweker kweekt een sortiment van 18 niet-woekerende en 15 soorten woekerende bamboe. Bijna alles is bestemd voor de particuliere markt. Dat de institutionele markt de bamboeplant tot nog toe links laat liggen is volgens Kooijman vooral een kwestie van angst en onwetendheid.

Auteur: Ruud Jacobs

Onwetendheid houdt bamboe uit het openbaar groen

Kweker Erwin Kooijman: 'Bamboe kan nog een hele slag maken'

Erwin Kooijman is sinds 1998 in de boomkwekerijbusiness actief. "Ik ben samen met mijn vader in Amersfoort als hoveniersbedrijf gestart. Dat was op boerderij Groot Randijk, vandaar de huidige naam." Vanwege de sloop van de boerderij moesten Kooijman junior en senior in 2002 verkassen en op zoek naar een nieuwe locatie. Door een toevallige ontmoeting belandde Erwin Kooijman uiteindelijk in de bamboe. "Toen we in Amersfoort weg moesten wist ik eigenlijk nog niet goed wat ik wilde gaan kweken. Wat ik wel zeker wist, was dat het geen reguliere kwekerij zou worden. In die periode ontmoette ik op een symposium bamboedeskundige Charley Younger uit het Noordhollandse Schellinkhout. Zijn advies luidde: 'Stap in de bamboeteelt en richt je dan op de *Fargesia's*'. Dat is een niet woekerende bamboe. Younger voorzag toen al voor deze bamboesoort een grote vlucht." En zo geschiedde.

Bamboeplant

Bamboe is volgens Kooijman zeker in de volle grond een relatief makkelijk te kweken product. "In tegenstelling tot wat veel mensen denken is het geen moerasplant. Met natte voeten is

bamboe binnen een paar weken dood. De grond hier is redelijk zanderig en daar groeit bamboe prima in. Ik vind bamboe de meest ideale plant die er is. Hij is zomer en winter groen, stelt geen hoge eisen aan de grond, je kunt hem snoeien hoe en wanneer je maar wil en bovendien heeft bamboe, behalve van luis, geen last van ziektes. We hebben hier weliswaar wolluis gehad, maar daar heb ik niks aan gedaan. Uiteindelijk zijn die vanzelf verdwenen door de natuurlijke vijanden. Het enige probleem dat er is, is de bamboemijt, maar die heb ik hier nog niet gehad."

Biologisch

Maar waarom biologisch in plaats van traditioneel? Kooijman: "Ik vind biologisch nu eenmaal een leuke manier van kweken. Ik ben constant aan het zoeken naar een evenwicht tussen prettig en rendabel werken. Het is meer dan kweken alleen. Ik heb dan ook niet het gevoel in me dat ik iedere vierkante meter optimaal moet benutten om zodoende het rendement van mijn bedrijf te verhogen." "Bovendien, zo laat de Leusdense bamboekweker verder weten, is een biologisch geteelde plant veel sterker. Hier geteeld is verge-

lijkaar met de situatie in de achtertuin en dat is een groot verschil met reguliere teelt, waarbij de planten in de pot met behulp van kunstmest alleen maar de hoogte in worden gejaagd." Op de kwekerij is 1,5 fte in vaste dienst en verder heeft Kooijman ook enkele vrijwilligers van de organisatie World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF) aan het werk. "Dit jaar heb ik permanent twee WWOOF'ers op de kwekerij. Ze komen overal vandaan. Uit Finland, Canada, Nieuw-Zeeland en Engeland. Ze blijven hier soms voor enkele weken en anderen weer voor maanden. Ze werken vier dagen in de week voor kost en inwoning. Ik ben blij dat ik deze vrijwilligers heb. Zonder deze vrijwillige krachten is de biologische teelt van bamboe eigenlijk te arbeidsintensief en zou ik meer naar de traditionele manier van kweken moeten overstappen."

Start

Van de ongeveer 10 bamboekwekers die momenteel in Nederland hun product kweken, is Kooijman de grootste in omvang en de enige met het SKAL-keurmerk. "We verkopen zowel bamboe met kluit, als bamboe in pot. Maar ik wil

“In tegenstelling tot wat veel mensen denken is bamboe geen moerasplant. Met natte voeten is bamboe binnen een paar weken dood”

wel meer in pot gaan doen. Niet omdat ik dat zo graag wil, maar het verkoopt gewoon beter. Die tendens is al een paar jaar aan de gang. De stijgende vraag naar bamboe in pot komt met name door de balkontuinen en door meer en meer bestrating in tuinen.”

“Ik ben met vijf verschillende soorten begonnen. Via Charley Younger heb ik in het begin 250 planten ingekocht. Momenteel heb ik hier in Leusden zo’n 5.000 bamboeplanten staan, verdeeld over meer dan 30 soorten.” Kooijman levert bamboe in pot, variërend van 3 tot 60 liter, met prijzen van 10 euro tot 150 euro.

Scepsis

Volgens Kooijman was er zeker in de beginjaren toen hij met zijn bamboekwekerij startte nog veel scepsis over bamboe. “En dat is af en toe nog steeds het geval. Dat komt met name door de negatieve geluiden over woekering en de bloei. Bamboe bloeit namelijk maar een keer in de 80 tot 120 jaar en verschillende soorten gaan na de bloei dood. Zo is in de jaren negentig overal de *Fargesia murielae* overal dood gegaan.” Ook de woekering is zeker een punt, maar volgens Kooijman zijn met eenvoudige voorzorgsmaat-

gelen, zoals kunststof rhizoombegrenzers, echte woekeraars goed in toom te houden. Als een van de bamboesoorten die het momenteel erg goed doen noemt Kooijman de *Fargesia* sp. 1. jiu-zhai-gou. “Die is erg in trek. Het is een niet-woekerende rechtopgaande bamboe met een rode kleur halm. Deze plant kan heel goed in de pot en is uitstekend bestand tegen de zon. De *Fargesia* sp. 1 jiu-zhai-gou wordt momenteel veel aangeplant als vervanger van de bloeiende *Fargesia nitida*.”

Vermeerdering en bemesting

Bamboe valt volgens Kooijman niet te zaaien of te stekken. “Zelf ben ik hier in Leusden begonnen met de *Fargesia nitida* “Nymphenburg”. Inmiddels hebben we meer dan 30 verschillende soorten, zowel woekierend als niet-woekierend. Om steeds nieuwe planten te krijgen, scheuren of splitsen wij de bamboe. Dat is ook meteen de reden waarom ze alle planten van een soort in een zelfde periode van 5 jaar tot bloei komen.” Om zijn bamboe zo goed mogelijk te laten groeien, bemest Kooijman zijn planten drie keer per jaar met organische mest. “Daarnaast strooien we ook blad dat door de gemeente Leusden is ingezameld. Het is een mix van alles. De voordelen zijn dat het blad het onkruid tegenhoudt. Het onkruid dat toch opkomt, is vervolgens erg makkelijk te verwijderen. Bovendien zorgen de bladeren voor een prachtige en luchtige topklaar en humusrijke grond.”

Webwinkel

Voor de afzet van zijn bamboe richt Kooijman zich voornamelijk op de particuliere markt. “Sinds 1 maart zijn we open van dinsdag tot en met

zaterdag. En dit jaar exporteer ik voor het eerst ook naar een Duitse kweker. “Behalve de rechtstreeks verkoop vanaf de kwekerij heeft Kooijman ook plannen voor een aparte webwinkel om zijn bamboe aan de man/vrouw te kunnen brengen. Het feit dat zijn bamboe bijna allemaal op de particuliere markt wordt afgezet, wijt Kooijman aan onwetendheid bij de overheid. “Gemeentes zijn er nog steeds bang voor. Dit komt omdat ze de plant niet kennen. Ik lobby af en toe wel, maar tot op heden blijven ze zeer afhoudend. En dat is overigens niet terecht. Wat je hoort is een stuk angst en onwetendheid over hoe de bamboeplant zich na het planten gedraagt en over het onderhoud.” Het is dan ook zeer sporadisch dat Kooijman een aanvraag voor bamboe vanuit de overheid krijgt: “Tot nog toe heeft alleen de gemeente Veenendaal hier een keer informatie opgevraagd. Ze zeggen allemaal wel dat de overheid meer biologisch moet gaan afnemen, maar daar merk ik nog helemaal niks van. Ze rijden hier de poort gewoon voorbij.”

Volgens Kooijman leren ook de hoveniers in spe op de scholen weinig tot niks over bamboe. “Ik heb wel eens gedacht om zelf cursussen te gaan geven. De informatievoorziening over bamboe is de afgelopen 30 jaar echt slecht geweest. Ook bij de tuincentra ontbreekt de kennis.”

Op de particuliere markt komt er volgens Kooijman wel steeds meer vraag naar biologische producten en dus ook zijn bamboe. “De *Fargesia* jiu-zhai-gou bijvoorbeeld heb ik afgelopen jaar meer verkocht dan ik momenteel kan kweken. Daarom koop ik zelf ook bamboe in, weliswaar zonder SKAL-keurmerk. Omdat ik nergens biologisch kan inkopen, vraag ik altijd ontheffing aan

“Wat je hoort is een stuk angst en onwetendheid over hoe de bamboeplant zich na het planten gedraagt en over het onderhoud”

bij SKAL. Wil ik die planten toch als biologische bamboe verkopen, dan moeten ze hier minimaal één jaar op de kwekerij in de grond blijven staan.”

Innovatie en duurzaamheid

Kooijman is naar eigen zeggen continue naar nieuwe dingen en verbeteringen op zoek. “Zo organiseer ik open dagen en workshops. Een paar jaar geleden heb ik nog de milieuprijs van de gemeente Leusden gewonnen. In 2006 ben ik met Adopteer een kerstboom gestart. In de media heeft dat veel aandacht gekregen.” Op biologische kwekerij Randijk wordt duurzaam-

heid met hoofdletters geschreven en niet alleen in de teelt van bamboe en kerstbomen. Kooijman: “We proberen daar heel ver in te gaan en denken er constant over na. Zo is de werkkleding van biologisch katoen, drinken we fairtrade koffie en zijn zelfs onze balpennen volledig afbreekbaar.”

Nieuwbouw

Midden op de kwekerij houdt Kooijman nu nog domicilie in een kantoorcontainer, maar niet meer voor lang, zo is althans de bedoeling. “De tekening voor de nieuwbouw is klaar en als het allemaal mee zit is het gebouw binnen nu en twee jaar klaar. Het wordt 210 vierkante meter groot en omvat straks een werkruimte, kantine, kantoor en ontvangstruimte”, licht Kooijman toe. Op het bedrijfsgebouw komt een sedumdak met zonnepanelen. “Hiervoor heb ik inmiddels subsidie aangevraagd. De muren worden gemaakt van Styro Stone. Dat is een recycleproduct, een soort van piepschuim. Verder gaan we hier op de kwekerij ook het afvalwater opvangen.” Voor wat betreft de bouwkosten van ongeveer 175.000 euro, is Kooijman zo goed als rond met een financier.

“Goede voorlichting is heel belangrijk om het slechte imago van bamboe weg te werken”

Modeartikel

Op de vraag of bamboe geen modeartikel is, antwoordt Kooijman: “Ik denk het niet. De plant heeft zoveel geweldige voordelen ten opzicht van andere planten. Zo wordt bamboe ook al veel als haag verkocht. Die blijft altijd groen en je hoeft hem niet zo strak te snoeien als coniferen. Qua materiaal zou bamboe in de toekomst zelfs ook een vervanger van tropisch hardhout kunnen worden. Bamboe groeit onwijs hard. Je kunt hem afzagen en na enkele jaren is hij weer even dik terug. De plant die in de grond achterblijft blijft de basis voor de dikte van nieuwe bamboestengels.”

Bamboeverwijderservice

Behalve kweken is Kooijman steeds vaker druk met het onderhoud bij particulieren van reeds aangeplante bamboe. Volgens eigen zeggen wordt er ook tientallen keren per jaar een beroep op zijn zogenoemde bamboeverwijderservice gedaan. Volgens Kooijman is dat grotendeels een gevolg van slechte voorlichting. “Zo heb ik een klant in Almere die twee jaar geleden bij een tuincentrum voor een paar tientjes een woekerende bamboeplant heeft gekocht. Deze bamboe was niet afgebakend en kon ongestoord woekeren. Nu moeten wij daar de zaak gaan herstellen en alle wortels verwijderen. De kosten voor de klus schat ik op 3.000 euro. Kortom, ook goede voorlichting is heel belangrijk om het slechte imago van bamboe weg te werken.”